

Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

Ḥamishah ḥumshe Torah

‘im 3 targumim ... pe. Rashi, u-ferush Rashbam u-ferush Mikhlal yofi min
R. Shelomoh ben Melekh u-ferush Be’er reḥovot ‘al diḳduḳe Rashi ...
ve-Sefer ha-Ḥinukh me-Rabenu Aharon ha-Levi be-sof kol ḥeleḳ

Sefer Ba-midbar

Shelomoh ben Yitṣḥaq

Frankfurt de-Oder, 544 [1783 oder 1784]

,

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9964

לאמר: ב עשרה לך שתי הצוצרת כסף
 מקשה תעשה אתם ותני לך למקרא העדה
 ולמסע את המחנות: ג ותקעו בהן ונגערו
 אליך כל העדה אל פתח אהל מועד:
 ד ואם באהת תקעו ונגערו אליך הנשיאים
 ראשי אלפי ישראל: ה ותקעתם תרועה
 ונגעו המחנות החגים קדמך: ו ותקעתם
 תרועה שנית ונגעו המחנות החגים תימנה
 תרועה ותקעו למסעיהם: ז ובהקהיל
 את הקהל תקעו ולא תריעו: ח ובני
 אהרן הכהנים ותקעו בחצוצרות והיו לכם
 לתקת עולם לדורותיכם: ט וכי תבאו
 מלחמה בארצכם על הצור הצר אתכם
 והרעתם בחצוצרת ונזכרתם לפני יהוה
 אלהיכם ונושעתם מאיביכם: י וביום
 שמחרתכם ובמועדיכם ובראשי חדשכם
 ותקעתם בחצוצרת על עליהם ועל זבחי
 שלמיכם והיו לכם לזכרון לפני אלהיכם אני
 המישי יהוה אלהיכם: פ יא ויהי בשנה
 השנית בהדש השני בגשרים בהדש געלה
 הענן מעל משכן העדת: יב ויסעו בני
 ישראל למסעיהם ממדבר סיני וישכן הענן
 במדבר פארן: יג ויסעו בראשנה על פני
 יהוה ביד משה: יד ויסעו דגל מחנה בני
 יהודה בראשנה לצבאתם ועל צבאו נחשון
 בן עמינדב: טו ועל צבא מטה בני יששכר
 נתנאל

מצוה שפד

עם משה למימר: ב עיביר לך תרתין
 חצוצרות כסף נגיד תעביר יתהון ויתהון לך
 לערעא כנשתא ולאטלא ית משריתא:
 ג ותקעו בהן ויודמנו לנתך כל כנשתא
 לתרע משכן זמנא: ד ואם בחדא ותקעו
 ויודמנו לנתך רב רביא רישי אלפיא דישרא:
 ה ותקעו ויבא ויטלון משריתא דשרן
 קידומא: ו ותקעו ויבא תנינות ויטלון
 משריתא דשרן דרומא ויבא ותקעו
 למטלניהון: ז ובמכנש יתקהלא תתקעו
 ולא תיבבון: ח ובני אהרן כהניא ותקעו
 בחצוצרתא ויהיו לכוז לקיס עלם לדריכוז:
 ט וארי תיעלון לאנחא קרבא בארעכוז
 על מיצוי דמיעין לכוז ותיבבון בחצוצרתא
 ויעור דוכרניכוז לטבא קדם יי אלהכוז
 ותתפרקון מבעלי דבביכוז: י וביום
 חדרתכוז ובמועדיכוז וברישי ירחיכוז
 ותקעו בחצוצרתא על עלותכוז ועל נכסח
 קודשיכוז ויהיו לכוז דוכרנא קדם אלהכוז
 אנא יי אלהכוז: יא והנה בשתא תניתא
 בירחא תנינא בעסרין לירחא אסתלק עננא
 מעלוי משכנא דסהדותא: יב ונטלו בני
 ישראל למטלניהון ממדברא דסיני ושרא
 עננא במדברא דפארן: יג ונטלו בקדמיתא
 על מימרא בני בידא דמשה: יד ונטלו
 טיקס משרית בני יהודה בקדמיתא לחיליהון
 ועל חיליה נחשון בן עמינדב: טו ועל
 חילא דשבטא דבני יששכר נתנאל בן

צוער

ב עיבד לך כדילך פרמיון תצו צרו דקספה כמנא קשיא עיבד אימו תעבד יתהון וגוי : ג דתקעו בהון
 דובמניו לוחד כל פנישקא לתרע משפן ויקנא : ד ואין בחדא ותקעו ויבמניו לוחד דרבנא ישי עלפניא
 דישראל : ה ותתקעו ובכחא וגוי : ו ותתקעו ובקמא תניגרת ויטלוו משריתא דשבו דריקמא ובקמא
 ותקעו למטלגיהון : ז רבזון מכנש וגוי : ח וקני אדירו בהניא שלימיא ותקעו בתצו צרתא דהון לכוו
 לקים עלם לדריכוו : ט וצורם היעלוו למסררא קדרי קרבא בארעכוו על מעיקי דמיעיקו לכוו ותקבוו
 בתצו צרתא ויעורל דובמניו לטבא קדם : י אלהכוו ותתפרקו מבבלי דבביכוו : יא וקיום חדוונכוו ומעדיכוו
 דברישי ירהכוו ותתקעו בתצו צרתא על עלוונכוו ועל גבסת קורשיכוו ויהו לכוו לדוקבנא טבא קדם אלהכוו ברם
 פטנא מתערבב לקל יבביתכוו אגא הוא : יב אלהכוו : יא ותנה פשקא תניחא בתחא תניחא הוא יתחא דאמר בעשריו
 לעתא אסתלק ענן יקרא מעילוי משפנא דפרדוהא : יג ותטלוו בני ישראל למטלגיהון כמסררא דסעי וישרא
 ענן יקרא כמסררא דפארן : יד ותטלוו בתקמיתא על פוס מימרא דין בידא דמשרה : יו ותטל טיקס משרעת
 בני יהודה לחיליהון ורבא דחורא ממני על חילעת שבטא דבני יהודה בתשון בר עמינרב : טו ורבא דחורא ממני

על

רש"י

(ב) עשה לך - סיהו תוקעין לשניך כמלך ויהי כשורון מלך : (עשה לך) - אתה עושה ומתמשבהם ולא אחר : למקרא העדה :
 כשרצה לדבר עם סנהדרין ושאר העם ותקראם לחסוף אליו תקראם על ידי חזירות : ולמסע את המחנות - כשעת סלוק
 מחנות תתקעו בהם למיזון כמלאת את האומר על פי שלשה היו נוסעים על פי הקב"ה ועל פי משה ועל פי הסנהדרין : מוקשה - מן העמם
 תעשה - מן הקשת הקורנא : (ו) ותקעו בהן - בשתיק והוא סיון למקרא העדה שנאמר (שמות כה) ונועדו אליך כל העם
 אל פתח אהל מועד : (ד) דאם באחת יתקיעו - הוא סיון למקרא הנשיאים שנאמר ונועדו אליך הנשיאים ואף הן יעידתן אל
 אהל מועד ונערה שוב הוא כה בספרי : (ה) ותקעתם הרועה - סיון מסע המחנות תקיעה תרועה ותקיעה כך הוא בדרש
 כספריק המקראות היתרים (ד"ה לד) : (ז) ובהקהיל את הקהל וגו' - לשי שהוא אומר ויזילך למקרא העדה ולמסע את המחנות
 מה מקרא העדה תוקע ומריע ותוקע ומעיה חין חילוק בין מקרא העדה למסע את המחנות תלמוד לומר ובהקהיל את הקהל וגו' לומר שאין
 תרועה למקרא העדה והוא הדין לנשיאים הרי סיון לשלשת מקרא העדה ושל נשיאים באחת זון וזו חין בהם תרועה ומסע המחנות
 נשטים על ידי תרועה ותקיעה : (ח) ובני אהרן יתקעו - כמקראות וכמסעות הללו : (י) על עולותיכם - (ספרי ערכין זא) כקרבן נכור
 הכתוב מודד : אנשי אלהיכם - מלאך למדנו מלכות עם זכרונות וזמירות שנאמר ותקעתם לזכרון אלהיכם וזמירות וכו' : (יא)
 בהדרש השני - כמלאת אתה אומר שנים עשר חדש חסרו ימים עשר כחורב שהרי בראש חדש סיון חנוס ולא נסעו עד עשרים באייר לשנה
 סנאה : (יב) למסעותיהם - כמסע המסעות לחסע דגליהם מי ראשון ומי אחרון : במדבר פארן - קצרות התאוס כמדבר פארן היה

ושם

באר רחובות דקדוקי רש"י

יתכן כאן לכו קאמר רש"י ויש כלומר ולפעמים ורצה לומר דמנינו גס כן מלת יש לשמע במקום מלת לפעמים דיש (לזיינן אחד
 אפש מאל) : (ו) רש"י לשיטתו חיל דפיד לעיל כד"ה וקשה הוא מלשון דלדא נקשן (כל"א זיהעמידט) לכן פירש גס כאן כמלת
 וקשה הקשת הקורנא אבל לפי מה שכתבתי לעיל אליבא דמקדקים מלת וקשה הוא מסורס קשה גס כאן הוא לשורש קשה כי גס בחזונו
 ביתה מלאכתם כבדו וקשה כי גס המס לא כעשו איברים :

(ז) כתבו

רשבים

(ט) וזהו לך למקרא העדה - לך יהו החזונוות לקריאה ולמחנות יהו זריכין למסע - למסע שם דבר הוא כמו נסיעה : את המחנות
 כמו למחנות : (ג) ותקעו בהן כשעיתן :

למסע

מבלל יופי

(ב) שנה ונקראת השנה ימים כ"לא השלם לנו השנה כי אפ"כ שלם לא במקצת היטה
 (ב) (ב) השם שהוא בתוספת מם בהחלה כענין המקור כאלו אמר ולהפיע ארז
 הסתנות

ותחאל בן צועה : טו ועל צבא מטה בני
 זבולן אליאב בן חלון : יז והורד המשכן
 ונסעו בני גרשון ובני מררי נשאי המשכן :
 יח ונסע דגל מחנה ראובן לצבאתם ועל-
 צבאו אליצור בן שדיאור : יט ועל צבא
 מטה בני שמעון שלמיאל בן צורישדי :
 כ ועל צבא מטה בני גד אליסף בן-
 דעואל : כא ונסעו הקהתים נשאי המקדש
 והקימו את המשכן עד באם : כב ונסע
 דגל מחנה בני אפרים לצבאתם ועל צבאו
 אלישמע בן עמיהוד : כג ועל צבא מטה
 בני מנשה נמליאל בן פדהצור : כד ועל-
 צבא מטה בני בנימן אבידן בן גדעוני :
 כה ונסע דגל מחנה בני דן מאספה לכל-
 המחנות לצבאתם ועל צבאו אחיעזר בן-
 עמישדי : כז ועל צבא מטה בני
 נפתלי אחירע בן גינן : כח אלה מסעי
 בני ישראל לצבאתם ויסעו : ס
 כט ויאמר משה לחבב בן דעואל המדיני
 חתן משה נסעים אנחנו אל המקום אשר
 אמר יהוה אתו אתן לכם לכה אתנו והטבנו
 לך כריהנה דבר טוב על ישראל : ל ויאמר
 אליו לא אלק בני אס-אל-ארצי ואל מולדתי
 אלק : לא ויאמר אל-נא תעזב אתנו בני
 על-בן ידעת חנלחנו במדבר והייתה לנו
 לעינים
 יתנא אחי על-בן ידעת בן-הוינא שרון

ב

צוער : טו ועל חילא דשבטא דבני זבולן
 אליאב בר-חילון : יז ומתפרק משכנא
 ונטלין בני גרשון ובני מררי נטלי משכנא :
 יח ונטיל טיקס משרית ראובן לחיליהון
 ועל-חיליה אריצור בר-שדיאור :
 יט ועל-חילא דשבטא דבני שמעון
 שלמיאל בר-צורישדי : כ ועל-חילא
 דשבטא דבני גד אליסף בר-דעואל :
 כא ונטלין בני קהת נטלי מקדשא ומקימין
 ות-משכנא עד-מיתיהון : כב ונטיל
 טיקס משרית בני-אפרים לחיליהון ועל-
 חיליה אלישמע בר-עמיהוד : כג ועל-
 חילא דשבטא דבני מנשה נמליאל בר-
 פדהצור : כד ועל-חילא דשבטא דבני
 בנימן אבידן בר-גדעוני : כה ונטיל טיקס
 משרית בני-דן מכניש לכל-משריתא
 לחיליהון ועל-חיליה אחיעזר בר-עמישדי :
 כז ועל-חילא דשבטא דבני אשר פנעיאל
 בר-עכרן : כח ועל-חילא דשבטא דבני
 נפתלי אחירע בר-גינן : כח אליו מטלני
 בני-ישראל לחיליהון ונטלו : כט ויאמר
 משה לחבב בר-דעואל מדינא חמוהי
 דמשה נטלין אנחנו לאתרא דאמר יי יהיה
 אתן לכוני איהא עמנא ונטוב לך אחי-
 מליל-לא-תאת-טבא על-ישראל :
 ל ויאמר ליה לא איזל אלהן לארעי
 ולילדותי איזיל : לא ויאמר לא כען תשובו
 במדברא וגבורן דאתעבידא-לנא חזיתא
 בעינך

בעינך

על חילונות שבטא דבני יששכר נתנאל בר צרער : טו וברא דתורה ממני על חילונות שבטא דבני זבולון אליאם
 בר חילון יו ומתפרק משבנא וגוי : יח ונטל טיקס משירית ראובן לחיליהון וברא דתורה ממני על חילונות
 שבטא דבני ראובן אליצור בר שדיאור : יט וברא דתורה ממני על חילונות שבטא דבני שמעון שלמיאל בר
 צורי שדי : כ וברא דתורה ממני על חילונות שבטא דבני גר אלסקר בר דעיאור : כא ונטליו נמיסת קהרת
 בטלי מוקדשא ומקמיו נת משבנא עד מיתחון : כב ונטל טיקס משירית בני אפכוס לחיליהון וברא דתורה
 ממני על חילונות שבטא דבני אפכוס אלישמע בר עמיהוד : כג וברא דתורה ממני על חילונות שבטא דבני
 קנשה גמליאל בר פדה צור : כד וברא דתורה ממני על חילונות שבטא דבני בנימין אבידן בר דעוני :
 כה ונטל טיקס משירית בני דו מקניש לקל משיריתא לחיליהון וברא דתורה ממני על חילונות שבטיה דבני חן
 אחיעזר בר עמישדי : כו וברא דתורה ממני על חילונות שבטא דבני אשר פנעאל בר עקרן : כז וברא דתורה
 ממני על חילונות שבטא דבני נפתלי אחיבע בר עינן : כח אליו מטלני בני ישראל לחיליהון ואסתלק ענו
 יקרא מעילי משבנא ונטלו : כט ואמר משה לחזק בר דעואל מדנאחא חמוי דמשה נטליו אנתא מיקא
 לאתרא דאמר "ימיה איתן לכוז איתא עמנא ונוטיב לך ארום" מילי לאוטבא לגיורא על ישראל : ל ואמר
 ליה לא אעיל אלתו לארצו וליגדורתי אעיל : לא ואמר לא ברוח תשובק ותנא ארום בגין פו דביעתא בר הוינן

עבן

רש"י

ומס חנו ממוסע זה : (יז) והורד המשכן . כיון שנסע דגל יהודה נכנסו אהרן ובניו ופרקו את הפרפת וכמו כה את הארון שגמור
 (ויקרא יז) ובה אהרן ובניו נכנסו המזבח וכני גרשון וכני מררי פורקין המשכן ושוענין אותו כעגלות והארון וכלי המקדש של עשא
 בני קהת עומדין וכוסין וכתונין על המוטות עד שנסע דגל מזבח ראובן ואחר כך נסעו הקהתים : (כא) נושא המקדש .
 נושא דברים המוקדשים : והקיבוצא את המשכן . בני גרשון ובני מררי שהיו קודמים להם נסעו שני דגלים היו מקימין את המשכן
 כשהיה העין שוכן וסימן הכנייה נראה כדגל מזבח יהודה והם מונים ועדיין בני קהת באים מאחריהם עם שני דגלים האחרונים היו בני
 גרשון ובני מררי מקימין את המקדש וכשהוא בני קהת מולאים אותו על זכונם ומכניסין בו הארון והשלחן והמזבחה והעוכבות וזהו
 משמעות המקרא : והקימו מקימין המשכן אותו עד טרם כהאם של בני קהת : (כח) מואסף לכל המחנות . תלמוד ירושלמי לפי
 שהיה שטנו של דן מרובה באוכלוסין היה נוסע באחרונה וכל מי שהיה מואכד דבר היה מתוירו לו . אתיא כמאן דאמר כתיבה היו מהלכין
 ויוסיק לה מן (במדבר ב) כאשר יתנו כן יסעו . ואית דאמרי כקורה היו מהלכין ומסיק לה מן מואסף לכל המחנות :
 (כח) אלה מסעי . זה סדר מסעיהם : ויסעו . כיום הוא נסעו : (כט) הובב . (ספרי) הוא יתרו שגמורה .
 (שופטים ד) וזכני חוכב חותן משה ומה ת"ל (שמות ב) ותבאנה אל רעואל אביהן תלמד שהתינוקות קורין לאבי אביהן אבא
 וממות הבה היו לו יתרו על שם שיתר פרשה אחת בתורה חוכב על שחכב את התורה וכו' : נוסעים אנתנו אל המקום .
 (ספרי) מיד עד שלשה ימים אנו נכנסין לארץ שכנסע זה הראשון נסעו על מנת ליכנס לארץ ישראל אלא שחטאו במתחוננים ומפני
 מה שתף משה עמו עמוס שעדיין לא נגזרה גזרה עליו וכסבור שהוא נכנס : (ל) אל ארצו ואל מולדתו . (ספרי) אם כשכל
 נכסי אס כשכל משפחתי : (לא) אל גא העזוב . אין גא אלא לשון בקשה שלא יחמרו לא נגייר יתרו מחסה סבור היה שיש
 לגרום חלק בארץ עכשו שראה שאין להם חלק הניחם והלך לו : כי על כן ידעת חנותינו במדבר . כי נאה לך לעשות זאת על
 אשר ידעת חנותינו במדבר וראית נסים וגבורות שגששו לנו : כי על כן ידעת . כמו על אשר ידעת כמו (בראשית לח) פי

על

רשב"ם

(כט) לחוכב הוא יתרו כדכתיב מפני חוכב חותן משה : (לא) כי על כן אשר ידעת וכתת על לך לרכיבו חנותינו כמדבר . ומס
 קיית

מכלל יופי

המחנות ובסימן ק"ו ובה פתח כמוכרת והר"אוי בקמין :
 (כא) (והקיבוצא את המשכן עד בואם) . אענו אומר
 והקימו על הקהתי הסמוך אלא על בני גרשון ובני מררי אשר
 זכר למעלה והוא הפוך וכן רבים אבל עד באם אומר על בני
 קהת : (כט) (חתן משה) . שב לחוכב לא אל רעואל
 כאשר פירש רבי יונה כיהלא אומר לו כי על כן ידעת חנותינו
 במדבר והיית לנו לעינים ויתרו הוא שהיה עמהם במדבר כמו

המקום שחנינוסס :
 (*) (*) טו 16 והיית

לַעֲיָנִים : לֵב וְהָיָה כִּי־תֵלֵךְ עִמָּנוּ וְהָיָה
הַטּוֹב הַהוּא אֲשֶׁר יִיטִיב יְהוָה עִמָּנוּ וְהַטָּבֵנוּ
לָךְ : לֵג וְיִסְעוּ מִהֵרָה יְהוָה דְרֹךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים
וְאָרוֹן בְּרִית־יְהוָה נִסַּע לִפְנֵיהֶם דְרֹךְ שְׁלֹשֶׁת
יָמִים לְתוֹר לְהֵם מְנוּחָה : לֵד וְעַן יְהוָה
עֲלֵיהֶם יוֹמָם בְּנִסְעָם מִן־הַמַּחֲנֶה : ט
ס לֵה נִהֵי בְנִסְעַתְּ הָאָרֶץ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה
קוּמָה יְהוָה וַיִּפְצוּ אֲיֹבָד וַיִּגְסוּ מִשְׁנָאִיד
מִפְּנֵיךְ : לו זְבַנְחָה יֹאמֶר שׁוּבָה יְהוָה
רַבְבוֹת אֶלְפֵי יִשְׂרָאֵל : פ
יא א וְהָיָה הָעַם כְּמִתְאַנְיִים רַע בְּאֹזְנֵי יְהוָה
וַיִּשְׁמַע יְהוָה וַיַּחַר אָפוֹ וַתִּבְעַר־בָּם אֵשׁ יְהוָה
וַתֹּאכַל בְּקֶצֶה הַמַּחֲנֶה : ב וַיִּצְעַק הָעַם אֶל־
מֹשֶׁה

גו' הפוכה

ששי

זכנחו קרי

גו' הפוכה

יא

בַּעֲיָנֶיךָ : לֵב וְהָיָה אֲרִי־תִוִּיל עִמָּנָא וְהָיָה
טָבָא הַהוּא דְיֻטָּב יְיָ עִמָּנָא וְנֻטָּיב לָךְ :
לג וְנִשְׁלוּ מִסְּוֵרָא דְאַתְגְּלִי־עֲלוּהֵי יִקְרָא
דְּנֵי מִהֵלֵךְ תְּלַתָּא יוֹמִין וְאָרוֹן קְנִימָא־דֵּי
נִשְׁל קְדָמֵיהוֹן מִהֵלֵךְ תְּלַתָּא יוֹמִין לְאַתְקִנְיָא
לְהוֹן אַתְר בֵּית־מִישְׁרֵי : לֵד וְעַן יִקְרָא
דְּנֵי מִשְׁלֵי עֲלֵיהוֹן בִּימָמָא בְּמִישְׁלֵדוֹן מִן־
מִשְׁרֵימָא : לֵה וְהָיָה בְּמִישְׁל אַרְוֵנָא וַאֲמַר
מִשְׁה אַתְגְּלִי יְיָ וַיַּתְּבִירוֹן סָנְאֵךְ וַיִּצְרְקוּן
בְּעֲלִי־דִבְכָךְ מִן־קְדָמְךָ : לו וּבְמִשְׁרוּתֵי
אַמַר תוֹב יְיָ שְׁרִי־בִיקְרָד־בְּנוֹ־רִבְבָן אֶלְפֵינָא
דְּיִשְׂרָאֵל : א וְהָיָה עִמָּא בְּד־מִסְתַּקְפִּין
בִּיש קָדָם יְיָ וְשָׁמִיעַ קְדָם־יְיָ וַתְּקִיף רוּגְזָהּ
וַדְּלִיקַת־בְּהוֹן אִישְׁתָּא מִן־קָדָם־יְיָ וְשִׁיזִיאַת
בְּסִיפֵי מִשְׁרֵימָא : ב וַצֹּחַ עִמָּא עַל מֹשֶׁה וְצִלִּי מֹשֶׁה קָדָם יְיָ וַאֲשַׁתְּקַעַת אִשְׁתָּא :

וקרא

דששי

על כן לא נתעיה לשלם בני (שם יש) כי על כן אחי מנחם : והיה לנו לעינים . לשון עבר בתרגומי .
דבר אחר לשון עתיד כל דבר ודבר שיתעלם מעינינו תהיה מחיר עינינו . דבר אחר שתהיה חסוכ עלינו כולל עינינו שנאמר
(ויקרא י) . ואלהם את הנר (ז) : (לב) והיה הטוב ההוא . מה טובה הטיבולו אמרו כשהיו ישראל עומקין את הארץ
היה דושנה של יריחו על ת"ק אמה והניחוהו תלחלוק אמרו מי שיכנה בית הוקדש כחלקו הוא יעלנו וכן כן ובין כך נתנו
לכני יתרו ליונדב כן רכב (שנאמר וכני קני חותן משה עלו מעיר התמרים וגו') : (לג) דרך שלשת ימים . מהלך שלש
ימים הלכו ביום אחד שהיה הקנ"ה מפני להניקס לדרך מיר : וארון ברית י' צוסע לפניהם דרך שלשה ימים . (ספרי"ב ב"ד)
זה הארון הולך עמהם למלחמה וכו' שברי לוחות מונחים ומקדים לפנייהם דרך שלש ימים לתקן להם מקום מנייה : (לד) דענ
ה' עליהם יומם . שבעה עגבים כתובים כמשייהם ארבעה מארבע רוחות ואחד למעלה ואחד למטה ואחד לפנייהם מנחין את הנכוח
ומנייה את הנמק והורג נחשים ועקרבים : (מן הכחנה . מקום סגירתן) : (לה) ויהי בנסוע הארון . עשה לו סימניות
מלפניו ומלאחריו לומר שאין זה תקומו ולמה נכתב כאן כדי להפסיק בין סורעתה לפורענות וכו' כדליתא (שבת קטז) ככל כתבי הקדש :
קומה ה' . לפי שהיו מקדים לפנייהם ויהלך שלשה ימים היה משה אומר עמוד והמתן למולל תתרחק יותר . תנחומא בויקרא :
ויפוצו אויבין . המונסון . ונוסו משנאין . אלו הרודפים : משנאין . אלו שוכלי ישראל שכל הסוגיא את ישראל שובת את
מי שאמר וכו' העולם שנאמר (תהלים פג) ומשנאין נשאו ראש ומי הם על צמח יעדיו סוד : (לז) שובה ה' . מנחם תרגמן לשון
תרגומין (ישעיה ל) בטובה ונחת תושעון : רבבות אלפי ישראל . מנחם שלח השכינה שורה בישראל כמותים חשני אלפים ומני
דככות : (א) ויהי העם כמתאוננים . (ספרי) אין עצם אלה רשעים וכן הוא אמור (שמות יז) מה אעשה לכם הו' ולומר
(שמות ה) העם הרע הו' וכשהם כשרים קרויים עמי שנאמר (שמות ה) שלח עמי (במכהו) עמי מה עשיתי לך :
כמתאוננים . אין מתאוננים אלא לשון עלייה מן הקשים עלילה היאך לפרוט זמארי המקום וכן הוא לומר בשחשון (ישופים יד)
כי תולא הו' מן הקס : רע באזני ה' . תולא שהיא רעה באזני ה' שמתכוונים שכתב באזניו ויקניט אמרו לוי לנו כמה לכתב
בדרך הזה שלש ימים שלא נתנו מעני הדרך : ויחר אפו . אני הייתי מתכוין לטובתם שתכנסו לארץ מיר : בקצה המחנה
במקוץ שהם לשפלות אלו ערב רע רבי שמעון בן מנסיא לומר בקנינים שבהם ובגדולים : (ב) ויצעק העם אל משה . (ספרי)
על